

Holndonner Péter¹

Mád község és térségének talajtani viszonyai

Tokaj-Hegyalja talajviszonyainak vizsgálata egyidős lehet a helyi szőlőműveléssel. Az ebből készült írások elsősorban a gazdálkodással kapcsolatos kérdésekkel foglalkoztak. A történelmi borvidék kereskedelmi központja, Mád község, a települést ért elemi csapások miatt is híressé vált, és az ezekről szóló feljegyzések egészen a XVIII. századig nyúlnak vissza. Ezért szükséges a Mád és hozzá hasonló fekvésű településekhez tartozó kistérségi vízgyűjtők komplex vizsgálata. Munkám során a terület talajtani adottságait vizsgáltam meg, amelyek egy szeletét képezik a fent említett összetett tanulmánynak.

A térség földtani felépítését a bádeni időszakban elkezdődött tűzhányó-tevékenység határozza meg. A vizsgált területen elsősorban az alsó-szarmata Szerencsi Riolituffa Formáció és az erre települt, szintén alsó-szarmata Baskói Andezit Formáció a jellemző képződmények. A külső erők hatására az eredeti formakincs ma már nagymértékben lepusztult, átalakult, így a mai „kúpok” nagy részének alakja csak másodlagos, „átöröklött” felszínforma. A jégkorszakokban lerakódott löszréteg lehordódott és a hegylábi térszíneken halmozódott föl. A falu északi harmadában összefolyó két patak völgyét felső-pleisztocén-holocén proluviális-deluviális üledék tölti ki. A dombtetőkön, illetve a vízválasztók vonalában hasonló korú közettörmelékes nyirok található (GYALOG L. 2005).

Mintavételi pontokat a vízválasztókon, a völgy oldalában és a völgy aljában jelöltem ki. A feltárt szelvények egyértelműen utalnak a nagyfokú erózióra, de már távolról is feltűnnek a völgyre merőleges szőlősorok között gyakori árkos eróziós barázdák és a lejtő alji hordalékkúpok. A talajok fizikai félesége agyag és agyagos vályog között változik. Víznyelő képessége a magas agyagtartalom miatt alacsony, ezért a beszivárgás lassú, a felszíni lefolyás mértéke már közepes intenzitású csapadék esetében is jelentős. A vékony humuszos réteg a lejtők oldalában szinte teljesen lehordódott, amelyek öntésanyaggal keveredve akkumulálódtak a patakok mentén. A domboldalakon – elsősorban a művelt területeken – az ököl nagyságú riolit/andezit darabok felszínre kerültek, amelyek mátrixát a magasabb térszínről lehordódott vulkáni málladék, trachit illetve vörösesbarna közettörmelékes nyirok alkotja. Így a községet körülölelő szőlőbirtokok talaja nyomelemekben roppant gazdag.

A genetikai osztályozásnál figyelembe vett talajképződési folyamatok alapján nagyon nehéz elkülöníteni a mintaterületen előforduló talajtípusokat. A vízválasztók vonalában a *fekete nyirokra* jellemző bélyegek észlelhetők, viszont az erős vasas málladékok miatt színe rozsdabarna. A domboldalon *földes kopárok*, a patakok mentén *lejtőhordalék*, illetve *öntéstalajok* a meghatározó talajtípusok. A nemzetközi talajosztályozási rendszer szerint *Leptosolok*, *Regosolok* és *Fluvisolok* referencia csoportjába sorolható talajtípusok jellemzik a területet (IUSS Working Group WRB, 2006).

Irodalom

- GYALOG L. szerk. (2005) Magyarország földtani térképe (M-34-139 – Szerencs 1:100 000). Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest
- STEFANOVITS P. – FILEP GY. – FÜLEKY GY. (1999) Talajtan. Mezőgazda Kiadó, Budapest. pp. 224–278.
- IUSS Working Group on WRB (2006) World reference base for soil resources 2006. World Soil Resources Reports. No. 103. FAO. Rome, 128p.

¹ Holndonner Péter Miskolci Egyetem, Természetföldrajz-Környezetan Intézeti Tanszék, Miskolc
E-mail: ecohp@uni-miskolc.hu